

Dovolená v Blansku

Pátého ledna 2009 jsem přijel do Blanska, abych v tomto městě v Moravském krasu strávil coby člen výtvarné skupiny Punkwa týden, kdy jsme měli společně žít a malovat v tamější městské galerii. Pozvali jsme širokou veřejnost, aby s námi přišla pobýt, podle chuti nakouknout za oponu, osobně nás poznat a otevřeně s námi komunikovat. Kromě tohoto konceptu se měl na místě částečně realizovat projekt "Každý s každým", řada společného malování ve dvojicích. Rovněž jen z části se měl uskutečnit kurátorský projekt ve spolupráci s Václavem Cílkem, zaměřený na místní přírodní pigmenty. V nedaleké Rudici se totiž nachází kaolínový lom, v němž je možné odebrat hlínky široké škály barev.

Užíval jsem si první dny, večery a noci, kdy jsem většinu času sám v rozlehlé budově věnoval jen obrazům a základním životním potřebám. Pokrok na plátnech mě, coby výtvarníka čtvrtý rok po vysoké škole zaměstnaného v IBM jako IT specialista, přesvědčil, že je možné udělat dost práce, aby byla šance se uměním uživit.

Především to ale byl nádherný návrat ke svému vnitřnímu světu, nevyrušovaný laciným rozptýlením, elektrosmogem, reklamou. Po zkušenosti ticha se člověk začne jinak dívat na neustálý příval popichování vynucující si pozornost nebo přinejmenším se vkrádající do našeho podvědomí a snů, našeptávající do tichého privátního přemýšlení. Někdy se tato invaze jeví jako cílená a systematická. Byl jsem spokojený v samotě a v myšlenkové oáze tvorby, setkávajíc se jen ráno s paní uklízečkou, s vedoucí galerie Petrou Herotovou a novináři a přitom jsem střídavě zuřil na kamarády z Punkwy, že si to nezařídili tak jako já a nepřijeli včas. Vždyť to přece všichni věděli dlouho dopředu! Dobře, diplomka se odložit nedá, ale jiní si dovolenou vzít mohli. Na takový vklad energie se můžu vykašlat, necítím se být zavázán polovičatou iniciativou ostatních. A pak to zase ustoupilo a byly tam jen obrazy a já.

Velmi jsem vítal, když chodily do galerie školní družiny a paní učitelky s dětmi místo hodin výtvarné výchovy nebo dokonce optiky. Nepodceňoval jsem ani trochu ty nejmladší, nejotevřenější z nich a vykládal rovnou svoje náměty a ideje ke každému obrazu tak, jak se artikulovaly mně samotnému. Přišlo mi to správné a možná i k něčemu dobré.

Další den měla přijet Česká televize a bylo důležité, abych nebyl na obrazovce sám. Překvapivě se nás sjelo dost, byť jen na pár hodin. Den na to dorazil zahrnout další netopýr, výstava se jmenovala Smečka netopýrů, Lukáš Karbus. Všechno se Lukášovým příjezdem dost proměnilo a také jsem si uvědomil, jak na nás chvílemi padala tíha dvojice, kdy jsme byli odkázáni jen jeden na druhého. Paradoxně nejhůř jsem se ale cítil, když se splnilo mé přání a

představa a dorazili další. Stezky některých z nás se liší nesmiřitelnou měrou a tak se různorodost, která se kdysi snad zdála být silnou stránkou sdružení, majícího styčný bod v osobě Martina Mainera, který nás na brněnské FaVU všechny učil, ukázala jako nesnesitelná. Ovšem přineslo to mnohé nečekané zkušenosti. Noc před sobotní vernisáží byla vysloveně dramatická, k čemuž značně přispěl externí kurátor galerie MUDr. Jiří Štarha, místní doktor a nadšenec do umění. Jeho horlivý entuziazmus mnohdy nepadl právě na úrodnou půdu a když značně ovíněnému Michalu Čechurovi přetekla číše trpělivosti s až antagonisticky odlišným přístupem k práci, vzal do ruky sprej a vzdorovitě vznesl svůj protest přes své obrazy letadel na igelitech i okolní zdi galerie a byl po následné výměně invektiv panem doktorem vyhnán na krutý mráz. Ten dětinský počín si říkal o navrácení svobody, které si v anarchistické skupině hluboce cení a kterou ctí a již mu dosud nezvyklá role kurátora usurpovala a v tom byla svým způsobem heroická a možná i vznešená. Jakkoliv nemám potřebu vyjadřovat svoji svobodu po zdech. Někdy nešlo než se snížit k demokratickému hlasování a tak jsme například přiměli Samuela Pauča, aby přetřel svou nástěnnou malbu. Pro sebe jsem si tuhle cenzuru zdůvodnil tak, že společná výstava je společným dílem, tedy něčím co zasahuje a reprezentuje každého, tedy máme do toho co mluvit a ne že si někdo vyrobí svou místnost bez ohledu na ostatní. Ohleduplnost a zájem o názor druhých, přirozená potřeba komunikace a bytí spolu nikoli vedle sebe, to je způsob, jakým pojímat smečku. Nakonec jsem však změnil názor a přestože se mi Samův příspěvek vůbec nezamlouval, chtěl jsem, aby se s freskou stalo to, co si bude přát její autor, bez ohledu na hlasovací konsensus. Má mysl si osvojila jako svůj vlastní koncept v našem díle autorskou svobodu i za cenu nevkusy, který pocítovala.

Díky takovým konfrontacím se učíme přijímat sami sebe, vidět dříve nejasné determinace své osobnosti, které visí v nezčeřeném vědomí jako linie vymezující jen jednu dobře pochopitelnou a obhajitelnou polohu vedle jiné. Rovněž jsem si uvědomil, že etiketa, uměřenost a gentlemanství představují pragmatické šetření energií na to podstatné, ať je tím podstatným zrovna bezcílné pobývání či probíjení se vrstevmi vědomí bez pojmového myšlení. Nejmocnějším zážitkem mi ale bylo spojení duší, tu noc po Michalově extempore se spreji. Zůstali jsme s dalšími punkwáky Ladějem Hruškou a Lukášem Hladíkem sedět v hlavní hale, měli jsme na sebe čas, jako předtím sám pro obrazy jsme zde byli jen jeden pro druhého a byli jsme spolu rádi.

Mluvili jsme bez nějakých konkrétních motivů, naprosto bez masek a ochranných bariér, i když pod vlivem atmosféry diskuse, třeba o našich otcích. A to jsem si prosím odpustil macatého jointa. Ten čas jsem vnímal jako bychom byli v kotli nebo pod vládou dynamických vesmírných těles. Zdálo se mi, jakobych dlouhé měsíce v klidu nabíral na cukernatosti, abych

najednou v kvasném kotli prudce transformoval všechnu sladkost a pevnost v nové zkušenosti.

Vernisáž měla být nepřerušenu malířskou performance za doprovod hudby rozličných žánrů, bez tradičního úvodního slova. Pozval jsem kamarády hudebníky, poznané za nejrůznějších okolností a oni se okamžitě dokonale sehráli. Dokončoval jsem před návštěvníky zahájení obraz nahé Bohyně, malovaný přírodními hlinkami z Rudice, říkám si, že tedy alespoň představím muzikanty. Místo Vítka Krause, který onemocněl a nemohl z Jihlavy přijet, jsem omluvil zesnulého Vítka Soukupa, jehož jméno se mi připletlo na jazyk snad proto, že byl před pěti lety hostem na našem Artfestu v Třeboni, snad proto, že jsem si v galerii zakoupil jeho sešitky obrazů. Každopádně do mě vstoupil smutek. Možná už předtím, když jsem se po nahlédnutí neslučitelnosti našich cest rozhodl, že spolu s Lukášem Karbusem skupinu Punkwa opustíme a poté, co se zrušilo plánované společné nocování. Taky mi už chybělo několik blízkých lidí. Vernisáž utekla rychle jako voda ve Svitavě, po níž jsme pojmenovali novou skupinu, tajně zacílenou na „svit“, doufaje, že to nezní jako Sursum. Najednou jsem zůstal v Blansku sám se Zbyňkem Mikešem, který shodou okolností pochází ze stejného jihočeského města a kde do nás perspektivu v kresbě vtlokal stejný pedagog. Zbyňka zrovna vzali do Punkwy. Do Mainerova atelieru ho taky přijali, když jsem ho já opouštěl. Seděl jsem v temné prázdné nádražní hale s tímhle milým klukem s jaksí hraniční osobností a rozplýval se mi syndrom postmediální iluze sebedůležitosti. Po hodině čekání jsme poněkud skleslí nastoupili do vagonu, ve kterém z předchozí zastávky cestovali rozjaření hudebníci z naší vernisáže. Přejeli jsme po železničním mostě řeku Svitavu, zrovna za přítokem ponurné Punkvy a neplánované "kulturní znásilnění" vlaku mohlo začít.

No a tak, no.

Jan Karpíšek, Brno, 26.1.2009